

Služba Skupštine Crne Gore

Istraživački rad:
Poslanička pitanja

Podgorica, jun 2011. god.

Broj: 03/2011.

Datum: jun 2011.

Pripremio: Odsjek za istraživanje, analizu, biblioteku i dokumentaciju

Stavovi sadržani u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore

SADRŽAJ

1	Uvod.....	4
2	Glavni nalazi istraživanja	6
2.1	Pravni osnov i pravo postavljanja pitanja	6
2.2	Vrste poslaničkih pitanja i broj poslaničkih pitanja po poslaniku.....	6
2.3	Učestalost postavljanja usmenih poslaničkih pitanja.....	6
2.4	Obaveza dostavljanja pitanja/zahjeva/prijava za postavljanje poslaničkih pitanja.....	7
2.5	Redosljed postavljanja pitanja.....	8
2.6	Tabelarni prikaz glavnih nalaza istraživanja.....	9
3	Komparativni pregled.....	11
3.1.1	BIH (<i>Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine</i>).....	11
3.1.2	Češka (<i>Poslanecká snemovná</i>)	12
3.1.3	Estonija (<i>Riigikogu</i>)	13
3.1.4	Finska (<i>Eduskunta</i>)	15
3.1.5	Hrvatska (<i>Hrvatski sabor</i>).....	16
3.1.6	Makedonija (<i>Собрание на Република Македонија</i>).....	17
3.1.7	Mađarska (<i>Az Országház</i>)	18
3.1.8	Njemačka (<i>Bundestag</i>)	19
3.1.9	Slovenija (<i>Državni zbor</i>).....	21
3.1.10	Srbija (<i>Narodna skupština Republike Srbije</i>)	22
3.1.11	Evropski parlament (<i>European Parliament</i>)	24
4	Izvori	27

1 Uvod

Jedna od osnovnih funkcija parlamenta u zemljama parlamentarne demokratije jeste parlamentarni nadzor izvršne grane vlasti, a jedan od uobičajenih mehanizama nadzora jeste poslaničko pitanje. U značajnom broju parlamenata – posebno u parlamentarnim sistemima – poslanici imaju pravo da redovno postavljaju pitanja članovima vlade, odnosno predstavnicima izvršne vlasti na plenarnim sjednicama, kao i pravo da na njih dobiju blagovremene i potpune odgovore. Kako se navodi u istraživanju Evropskog parlamenta iz 2010. godine „poslanička pitanja mogu biti pisana, u kojem slučaju se zahtijevaju i pisani odgovori u određenom roku”. Generalno, kako se dalje navodi, “parlamenti imaju predviđeni period za postavljanje usmenih poslaničkih pitanja, što je tradicija koja potiče iz britanskog parlamentarnog sistema, ali nije toliko uobičajena u predsjedničkim sistemima”.¹

U istom dokumentu, navodi se i da svaki poslanik ima pravo da postavi pitanje, dok se inicijalno pitanje obično postavlja nekoliko dana unaprijed, što omogućava ministru, odnosno predstavniku izvršne vlasti da se upozna sa materijom. I u dokumentu OECD-a iz 2000. godine, navodi se da se „ministri unaprijed obavještavaju o pitanjima koja će im biti postavljena (npr. Australija, Kanada, Mađarska, Irska, Koreja, Luksemburg, Holandija, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo)”.² Međutim, poslaničko pitanje, kako se ističe u oba dokumenta, u većini sistema podrazumijeva mogućnost da se odmah postavi i dodatno pitanje od strane istog, a u nekim slučajevima i od drugog poslanika, što doprinosi “elementu iznenađenja”, a čime se često i objašnjava popularnost ovog dijela rada parlamenta u širokoj javnosti.

Učestalost termina za postavljanje pitanja varira od zemlje do zemlje. To može biti jednom mjesečno, što je slučaj npr. u Sloveniji, na početku svake sjednice što je slučaj u Austriji, a može biti i jednom dnevno kakav je slučaj u Kanadi i Australiji. Uobičajeno je postavljanje poslaničkih pitanja jednom sedmično kada je parlament u zasijedanju što je slučaj u Češkoj, Estoniji, Francuskoj, Njemačkoj, Mađarskoj, Norveškoj i Švedskoj. Obično je, takođe, poslovnica limitirano vrijeme za postavljanje pitanja (npr. pola minuta u Kanadi ili minut u Finskoj), kako bi se omogućilo da pitanja budu koncizna i fokusirana i izbjegla situacija u kojoj se poslanička pitanja pretvaraju u neku vrstu debate. U slučaju pitanja u pisanoj formi postavljenih van termina predviđenog za postavljanje poslaničkih pitanja, “ ministri su takođe obavezni da u predviđenom roku na njih odgovore i to u pisanom obliku.

U nastavku ovog dokumenta, daje se uporedni prikaz instituta poslaničkog pitanja u parlamentima zemalja regiona, pojedinih članica Evropske unije (EU), kao i Evropskom parlamentu, koji je pripremio Odsjek za istraživanje, analizu, biblioteku i dokumentaciju. Pravni okvir koji se odnosi na ovo pitanje upoređen je u sljedećih deset zemalja: Srbija (*Narodna skupština*), Hrvatska (*Hrvatski sabor*), Bosna i Hercegovina (*Predstavnički dom*), Makedonija (*Собрание*), Slovenija (*Državni zbor*), Njemačka (*Bundestag*), Mađarska (*Az Országház*); Češka (*Predstavnički dom*); Estonija (*Riigikogu*); Finska (*Eduskunta*), kao i Evropski parlament (*European parliament*).

---

¹ European Parliament, Office for Promotion of Parliamentary Democracy, 2010, *Parliamentary Rules of Procedure – An Overview*, str. 42

² OECD, *OECD Report on Parliamentary Procedures and Relations*, PUMA/LEG (2000)/2/REV1, str. 16.

Shodno potrebama istraživanja, upoređivana su sljedeća pitanja:

- Pravni osnov i pravo na postavljanje poslaničkog pitanja
- Vrste poslaničkih pitanja i broj poslaničkih pitanja po poslaniku
- Učestalost postavljanja usmenih poslaničkih pitanja
- Obaveza prethodnog dostavljanja pitanja/zahjeva/prijava za postavljanje poslaničkih pitanja
- Redosljed postavljanja pitanja

S ciljem prikupljanja informacija o poslaničkim pitanjima u navedenih deset zemalja i Evropskom parlamentu korišćene su metode: analiza sadržaja i komparativna analiza. U skladu sa prirodom prikupljenih informacija, dato istraživanje podijeljeno je na dva dijela. U prvom dijelu, identifikovanjem glavnih sličnosti i razlika u vezi sa procedurom poslaničkih pitanja, došlo se do glavnih nalaza istraživanja. Drugi dio predstavlja detaljni pregled procedura u vezi sa poslaničkim pitanjima, definisanih ustavima zemalja i poslovnicima o radu parlamenata.

2 Glavni nalazi istraživanja

2.1 Pravni osnov i pravo postavljanja pitanja

Pravni osnov za postavljanje poslaničkih pitanja u većini zemalja obuhvaćenih istraživanjem, dat je u ustavu (Hrvatska, Makedonija, Mađarska, Češka, Estonija, Finska). U Ustavu Njemačke ne postoji odredba koja se konkretno odnosi na poslanička pitanja, ali član 43 predviđa da Bundestag i njegovi odbori mogu zahtijevati prisustvo bilo kojeg člana Savezne vlade. U Bosni i Hercegovini, Sloveniji i Srbiji nema odredbi u ustavu koje se odnose na ovo pitanje. U svim zemljama, manje ili više detaljne odredbe koje se odnose na ovo pitanje sadržane su u poslovnicima parlamenata, uključujući i Evropski parlament.

U svim zemljama pravo na postavljanje pitanja vladi i njenim članovima ima svaki poslanik.

2.2 Vrste poslaničkih pitanja i broj poslaničkih pitanja po poslaniku

Na osnovu prikupljenih informacija, zaključeno je da u parlamentima navedenih zemalja postoje dvije vrste poslaničkih pitanja: usmena i pitanja u pisanoj formi. Takođe, poslanici imaju pravo da postave dodatna pitanja. U većini zemalja procedura za postavljanje pitanja je slična: usmena pitanja su kratka, koncizna, jasna i zahtijevaju odgovor odmah na sjednici, dok pitanja u pisanoj formi zahtijevaju odgovor u istom obliku. U najvećem broju slučajeva, poslanici mogu da postave od jednog do tri pitanja i najviše dva dodatna pitanja.

2.3 Učestalost postavljanja usmenih poslaničkih pitanja

Kada su u pitanju zemlje regiona, sjednice posvećene poslaničkim pitanjima u Srbiji, Sloveniji i Makedoniji održavaju se jednom mjesečno. U Hrvatskoj postoji praksa da se poslanička pitanja razmatraju na svakoj sjednici Sabora prije prve tačke dnevnog reda. U BiH je za postavljanje poslaničkih pitanja predviđeno vrijeme na svakoj redovnoj sjednici. U zemljama članicama Evropske unije (Njemačka, Mađarska, Češka, Estonija), održava se u okviru svake sedmice zasijedanja. U poslovniku Finske nije propisano kada se održava sjednica posvećena poslaničkim pitanjima.

U Njemačkoj se u Smjernicama za postavljanje pitanja i pismena pitanja (Aneks 4 Poslovnika o radu parlamenta) navodi da je u okviru svake sedmice zasijedanja predviđeno vrijeme za pitanja u trajanju od 180 minuta. U Mađarskoj, u vrijeme koje je naznačeno na dnevnom redu zasijedanja parlamenta, svake nedjelje najmanje 90 minuta obezbijedeno je za procedure posvećene pitanjima. U Češkoj, poslanik može postaviti pitanje usmeno na plenarnoj sjednici ili u pisanoj formi kabinetu predsjednika, svakog četvrtka u

periodu od 14 i 30 do 18 časova. Slično, u Estoniji, poslovnik o radu estonskog parlamenta članom 142 predviđa da se procedura postavljanja poslaničkih pitanja, tokom koje predsjednik i ostali članovi vlade odgovaraju na usmeno postavljena pitanja poslanika, održava srijedom, od 13 do 14 časova na plenarnoj sjednici *Riigikogua*. U Srbiji, pitanja se postavljaju jednom mjesečno, gdje je poslovnikom predviđeno da se poslanička pitanja postavljaju vladi, u prisustvu članova vlade, svakog posljednjeg četvrtka u mjesecu. Slično je i u Makedoniji gdje se posebna sjednica za poslanička pitanja saziva svakog posljednjeg četvrtka u mjesecu, kao i u Sloveniji, gdje je propisano da se poslanička pitanja postavljaju na sjednici Državnog zbora, jednom mjesečno. U Hrvatskoj, usmena pitanja vladi, odnosno pojedinom članu vlade poslanici mogu postavljati na sjednicama za vrijeme “aktuelnog prijepodneva” koje se održava se na početku svake sjednice Sabora, prije prelaska na prvu tačku dnevnog reda i traje, u pravilu četiri sata, dok se u BiH za pitanja minimalno izdvaja sat vremena na svakoj redovnoj plenarnoj sjednici. U Finskoj, članom 25 Poslovnika utvrđeno je da Savjet predsjednika može da odluči da tokom plenarne sjednice omogući poslanicima da postavljaju kratka usmena pitanja ministrima i da Savjet predsjednika izdaje detaljnije instrukcije u vezi sa ovim pitanjem.

Vrijeme predviđeno za postavljanje pitanja u većini zemalja je dva (Hrvatska, Mađarska, Češka) ili tri minuta (Srbija, BiH, Slovenija). U Estoniji je za postavljanje poslaničkog pitanja predviđen minut, u Evropskom parlamentu pet, a u Makedoniji deset minuta. Poslovnikom njemačkog i finskog parlamenta nije definisano vrijeme za postavljanje pitanja. U Bosni i Hercegovini, Mađarskoj i Hrvatskoj za odgovor na poslaničko pitanje predviđeno je isto vrijeme kao za postavljanje pitanja. Poslovnikom češkog i slovenačkog parlamenta je propisano pet minuta za odgovor na poslaničko pitanje, a poslovnikom estonskog parlamenta dva minuta.

Rok za dostavljanje odgovora na postavljena pitanja u pisanoj formu je u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Sloveniji i Češkoj 30 dana, u Estoniji 10, Makedoniji 20 i Finskoj 21 dan. U Evropskom parlamentu rok za dostavljanje odgovora je šest nedjelja, sa izuzetkom prioritetnih pitanja koja zahtijevaju odgovor u roku od tri nedelje.

2.4 Obaveza dostavljanja pitanja/zahjeva/prijava za postavljanje poslaničkih pitanja

Poslanička pitanja se u svim zemljama dostavljaju predsjedniku parlamenta koji ih dalje prosljeđuje. U Makedoniji, Njemačkoj, Mađarskoj i Sloveniji, postoji obaveza dostavljanja pitanja unaprijed. Takav je slučaj i u Evropskom parlamentu. U Češkoj, poslanici koji žele da postave pitanje prijavljuju se predsjedavajućem unaprijed, uz navođenje teme na koju se pitanje odnosi. Slično je i u Estoniji, gdje poslanici u zahtjevu naglašavaju kojem članu vlade žele da postave pitanje, kao i oblast u nadležnosti vlade ili oblast javnog života na koje se pitanje odnosi. U odredbama poslovnika parlamenata BiH, Hrvatske, Srbije i Finske nisu nađene konkretne odredbe koje se tiču obaveze prethodnog podnošenja poslaničkih pitanja.

U Makedoniji, tako, prema članu 40 poslovnika, poslanici u pisanoj formi obavještavaju predsjednika parlamenta o postavljenim poslaničkim pitanjima, 24 časa prije održavanja sjednice. U Mađarskoj, samo pitanje koje je podneseno do 12 časova na dan koji prethodi danu zasijedanja, može ući u proceduru. U Njemačkoj, pitanja se podnose u četiri kopije predsjedniku (Parlamentarnom

sekretarijatu), pri čemu se usmena pitanja podnose predsjedniku najkasnije do 10 časova, a vladi, najkasnije do 12 časova u petak koji prethodi sedmici zasjedanja. Predsjednik dozvoljava da se tokom sjednice postave pitanja od očiglednog javnog interesa (hitna pitanja), ukoliko su ona dostavljena prethodnog dana do 12 časova.

U Sloveniji, poslanik predsjedniku Državnog zbora podnosi zahtjev za postavljanje poslaničkog pitanja, koji sadrži i samo pitanje, najkasnije do 12 časova na dan prije početka sjednice, na kojoj će se raspravljati o poslaničkim pitanjima. U Evropskom parlamentu se pitanja dostavljaju nedjelju dana ranije Komisiji, a Savjetu tri nedjelje ranije.

U Češkoj, radi postavljanja usmenog pitanja, poslanici se prijavljuju kod predsjedavajućeg Predstavničkog doma u pisanoj formi do 11 časova na dan predviđen za poslanička pitanja. Prilikom prijavljivanja pitanja, poslanici obavještavaju o temi na koju se pitanje odnosi. U Estoniji, ukoliko poslanik *Riigikogu* želi da postavi pitanje članu vlade on je dužan da dostavi pisani zahtjev predsjedniku Riigikogu-a najkasnije do 12 časova na dan sjednice koja prethodi poslaničkim pitanjima, s tim se u zahtjevu naglašava kojem članu vlade poslanik želi da postavi pitanje kao i oblast u nadležnosti vlade ili oblast javnog života na koje se pitanje odnosi.

2.5 Redosljed postavljanja pitanja

Određivanje redosljeda postavljanja poslaničkih pitanja, razlikuje se od zemlje do zemlje. U Sloveniji pitanja prvo postavljaju poslanici iz opozicionih partija. U Makedoniji, predsjednik u dogovoru sa koordinatorima političkih partija, obezbjeđuje da poslanici iz svih političkih grupa dobiju priliku da postave pitanja. U Češkoj, redosljed postavljanja pitanja se određuje izvlačenjem podnešenih prijavi u zakazano vrijeme. U Hrvatskoj pitanja se postavljaju u skladu sa redosljedom upisivanja poslanika u knjigu prisustva, a u Mađarskoj se pitanja se hronološki stavljaju na dnevni red po redosljedu kojim su podnošena. U zemljama kao što su Estonija i Finska, predsjednik odlučuje o redosljedu postavljanja pitanja, a u Evropskom parlamentu Konferencija predsjednika.

2.6 Tabelarni prikaz glavnih nalaza istraživanja

	Pravni osnov	Pravo na postavljanje pitanja	Vrste pitanja	Broj pitanja	Učestalost postavljanja pitanja	Dostavljanje/podnošenje pitanja	Redosljed postavljanja pitanja	Pravo na dopunsko pitanje
BiH	Poslovnik o radu parlamenta	Svaki poslanik	Usmena pitanja i pitanja u pisanoj formi	Nije definisano	Na svakoj redovnoj sjednici (60 minuta)	Nije definisano ³	Nije definisano	Postoji, ali nije predviđen broj
Češka	Ustav i Poslovnik o radu parlamenta	Svaki poslanik	Usmena pitanja i pitanja u pisanoj formi	Nije definisano	U okviru svake sedmice zasjedanja (svakog četvrtka, od 14.30 do 18 časova)	Do 11 časova na dan održavanja sjednice	Određuje se izvlačenjem podnešenih prijava u zakazano vrijeme	Postoji, ali nije predviđen broj
Estonija	Ustav i Poslovnik o radu parlamenta	Svaki poslanik	Usmena pitanja i pitanja u pisanoj formi	Jedno pitanje	U okviru svake sedmice zasjedanja (svake srijede, od 13 do 14 časova)	Do 12 časova prethodni dan	Predsjednik odlučuje o redosljedu postavljanja pitanja	Postoji, ali nije predviđen broj; Poslanik koji je postavio glavno pitanje ima pravo na dopunsko
Finska	Ustav i Poslovnik o radu parlamenta	Svaki poslanik	Usmena pitanja i pitanja u pisanoj formi	Nije definisano	Nije propisano Ustavom i Poslovníkom o radu parlamenta Finske	Nije definisano	Predsjednik odlučuje o redosljedu postavljanja pitanja	Nije definisano
Hrvatska	Ustav i Poslovnik o radu parlamenta	Svaki poslanik	Usmena pitanja i pitanja u pisanoj formi	Jedno usmeno; Nije definisan broj pitanja u pisanoj formi	Na svakoj sjednici („aktuelno prijedodne“, 240 minuta)	Nije definisano	Određuje se u skladu sa redosljedom upisivanja poslanika u knjigu prisustva	Postoji, ali nije predviđen broj
Mađarska	Ustav i Poslovnik o radu parlamenta	Svaki poslanik	Usmena pitanja i pitanja u pisanoj formi	Jedno pitanje	U okviru svake sedmice zasjedanja (90 minuta) ⁴	Do 12 časova prethodni dan	Pitanja se hronološki stavljaju na dnevni red, redosljedom kojim su podnošena.	Nije definisano

³ “Nije definisano“ – termin je upotrijebljen u slučaju kada u ustavu ili poslovniku nijesu nađene odredbe kojima se definiše konkretno pitanje.

⁴ Pored navedenog, Poslovnik predviđa i najmanje 60 minuta nedjeljno za tzv. direktno postavljanje pitanja i davanje odgovora i to se vrijeme naznačava u dnevnom. Na dan za direktna pitanja i odgovore, najkasnije jedan sat prije sjednice, lider bilo koje grupe poslanika može zatražiti, sa naznakom o kom je pitanju riječ, da njegova grupa postavi pitanje tokom sata predviđenog za direktna pitanja i odgovore. Tokom sata za direktna pitanja i odgovore, prvi krug pitanja namijenjen je opozicionim grupama, dok u narednim krugovima sve grupe pitanja mogu postavljati po istom redosljedu. Svaka grupa je u mogućnosti da postavi najmanje jedno pitanje i dobije odgovor na njega.

	Pravni osnov	Pravo na postavljanje pitanja	Vrste pitanja	Broj pitanja	Učestalost postavljanja pitanja	Dostavljanje/podnošenje pitanja	Redoslijed postavljanja pitanja	Pravo na dopunsko pitanje
Makedonija	Ustav i Poslovnik o radu parlamenta	Svaki poslanik	Usmena pitanja i pitanja u pisanoj formi	Tri pitanja	Jednom mjesečno (svakog posljednjeg četvrtka u mjesecu)	24 časa prije održavanja sjednice	Predsjednik u dogovoru sa koordinatorima pol. partija obezbjeđuje da poslanici iz svih političkih grupa dobiju priliku da postave pitanja	Postoji, ali nije predviđen broj
Njemačka	Član 43 Osnovnog zakona ⁵ i Poslovnik o radu parlamenta	Svaki poslanik	Usmena pitanja i pitanja u pisanoj formi	Dva pitanja u okviru jednog zasijedanja; mjesečno najviše četiri za koja se traži pisani odgovor	U okviru svake sedmice zasijedanja (180 minuta)	Predsjedniku do 10 časova, a Saveznoj vladi do 12 časova u petak koji prethodi sedmici zasijedanja	Nije definisano	Dva dopunska; Poslanik koji je postavio glavno pitanje ima pravo na dopunsko ⁶
Slovenija	Poslovnik o radu parlamenta	Svaki poslanik	Usmena pitanja i pitanja u pisanoj formi	Dva usmena pitanja; nije definisan broj pitanja u pisanoj formi	Jednom mjesečno	Do 12 časova prethodni dan	Prvo pitanja postavljaju dva poslanika iz opozicije, a zatim poslanici vladajuće koalicije	Nije definisano
Srbija	Poslovnik o radu parlamenta	Svaki poslanik	Usmena pitanja i pitanja u pisanoj formi; Poslanička pitanja u vezi s aktuelnom temom ⁷	Jedno pitanje	Jednom mjesečno (svakog posljednjeg četvrtka u mjesecu)	Nije definisano	Predsjednik odlučuje o redosljedu postavljanja pitanja	Poslanik koji je postavio pitanje ima pravo da komentariše odgovor ili da postavi dopunsko pitanje
Evropski parlament	Poslovnik o radu parlamenta	Svaki poslanik	Usmena pitanja i pitanja u pisanoj formi	Jedno usmeno; nije definisan broj pitanja u pisanoj formi ⁸	Na svakoj sjednici	Komisiji nedjelju dana ranije; Savjetu tri nedjelje ranije	Konf. predsjednika odlučuje o redosljedu postavljanja pitanja	Dva dopunska

⁵ U Osnovnom zakonu Njemačke ne postoji odredba koja se konkretno odnosi na poslanička pitanja, ali član 43 predviđa da Bundestag i njegovi odbori mogu zahtijevati prisustvo bilo kojeg člana Savezne Vlade.

⁶ Predsjednik dozvoljava drugim poslanicima/cama Bundestaga da postavljaju dodatna pitanja, sve dok ne postoji prijetnja da se poremeti ustaljeni tok vođenja sjednice. Predsjednik odbija svako dodatno pitanje koje nije u direktnoj vezi sa glavnim pitanjem.

⁷ Pored navedenog u tabeli, predsjednik Narodne skupštine, na prijedlog poslaničke grupe, najmanje jedanput u toku mjeseca određuje dan kada će pojedini ministri u Vladi odgovarati na poslanička pitanja u vezi s nekom aktuelnom temom. Jedan poslanik može da postavi najviše tri pitanja. Poslije odgovora nadležnog ministra, narodni poslanik koji je postavio pitanje može da postavi najviše dva dopunska pitanja. Predsjednik odlučuje o redosljedu postavljanja pitanja.

⁸ Poslanici EP imaju pravo da mjesečno postave jedno prioritarno pitanje.

3 Komparativni pregled

3.1.1 BIH (*Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine*)

Parlamentarnu skupštinu Bosne i Hercegovine čine dva doma: Predstavnički dom i Dom naroda. Predstavnički dom sastoji se od 42 poslanika, od kojih se dvije trećine biraju sa teritorije Federacije, a jedna trećina sa teritorije Republike Srpske. Dom naroda se sastoji od 15 delegata, od kojih su dvije trećine iz Federacije (uključujući pet Hrvata i pet Bošnjaka) i jedna trećina iz Republike Srpske (pet Srba). Shodno potrebama istraživanja, kao izvor informacija uzeli smo Poslovnik o radu donjeg, odnosno Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Pravni osnov za postavljanje poslaničkih pitanja ne pruža Ustav, već samo Poslovnik o radu.

Prema članu 151 Poslovnika o radu Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, poslanici mogu postavljati pitanja Vijeću ministara BiH ili bilo kojem njegovom članu, samostalnim upravama, zavodima i direkcijama. Pitanja se odnose na specifične činjenice, situacije ili dio informacija iz njihove nadležnosti.

Pitanja se podnose predsjedavajućem u pisanoj formi. Zahtjev sadrži i izjavu o tome da li poslanik traži usmeni odgovor u Domu ili pisani odgovor. U slučaju da ništa nije navedeno, smatra se da odgovor treba da bude dat usmeno, na sjednici Doma.

Članom 153, definisana je procedura u vezi sa usmenim odgovorom na postavljeno poslaničko pitanje. Predsjedavajući prosljeđuje pitanje subjektu na koji se odnosi. Za pitanja se izdvaja minimalno sat vremena na svakoj redovnoj plenarnoj sjednici i obezbjeđuje se direktan TV prenos. Odgovori na pitanja mogu se dati odmah na sjednici, ako su prisutni članovi Vijeća ministara BiH i ako su u mogućnosti odgovoriti. U slučaju da predstavnik Vijeća ministara BiH nije u mogućnosti da odgovori, ostavlja mu se rok od sedam do 30 dana da pripremi odgovor. Odgovori se daju redosljedom kojim su pitanja postavljena. Prije početka postavljanja pitanja, predsjedavajući obavještava Dom na koja pitanja je odgovoreno, a na koja nije. Poslanik ima pravo da postavi pitanje u roku od tri minuta. Zatim Vijeće ministara BiH ili resorni ministar dobijaju isto vrijeme za odgovor. Nakon toga, poslanik može komentarisati odgovor ili postaviti novo pitanje u trajanju do dva minuta. Konačno, Vijeću ministara BiH ili resornom ministru omogućava se novi odgovor, u istom trajanju, nakon kojeg predsjedavajući proglašava raspravu završenom. Vijeće ministara BiH ili ministar mogu zatražiti, iz određenih razloga i samo jednom, da se rasprava o pitanju odloži za sljedeću plenarnu sjednicu.

Članom 155 Poslovnika utvrđena je procedura koja se odnosi na odgovore u pisanoj formi. Pitanja koja zahtijevaju odgovor u pisanoj formi uglavnom se, iako ne isključivo, odnose na tehnička ili pitanja koja ne dozvoljavaju jednostavno usmeno objašnjenje. Ni pitanje ni odgovor ne smiju prekoračiti jedan list formata A-4. Predsjedavajući pitanje odmah dostavlja Vijeću ministara BiH ili resornom ministru. Pisani odgovor na pitanje mora se dati u roku do 30 dana, ali se može tražiti produženje roka od najviše 10 dana. Kada predsjedavajući primi odgovor, kopiju dostavlja podnosiocu pitanja. Odgovor s pitanjem javno se objavljuje. Predsjedavajući daje priliku poslaniku koji je na postavljeno pitanje tražio pisani odgovor, da se izjasni da li je zadovoljan odgovorom. Ako subjekat ne dostavi odgovor u navedenim rokovima, podnosilac pitanja može tražiti od Kolegijuma da pitanje koje zahtijeva usmeni odgovor obavezno uvrsti u dnevni red na sljedećoj sjednici Doma.

Prema članu 156 Poslovnika, poslanici imaju pravo da u vezi sa specifičnim činjenicama ili situacijama postave pitanje Uredu visokog predstavnika za BiH i predstavnicima drugih međunarodnih organizacija. Odgovori treba da budu dati u pisanoj formi.

Član 157 predviđa da Kolegijum najmanje jednom u šest mjeseci organizuje posebnu, odnosno, zajedničku sjednicu oba doma o temi: "Poslanici (delegati) pitaju- Vijeće ministara BiH odgovara".

3.1.2 Češka (*Poslanecká snemovná*)

Češki Parlament ima dva doma: Predstavnički dom i Senat. Predstavnički dom (*eng. Chamber of deputies*) ima 200 poslanika, a Senat (*Senate*) 81 senatora. Shodno potrebama istraživanja, kao izvor informacija poslužio je Poslovnik o radu Predstavničkog doma. Pravni osnov za poslanička pitanja pružaju Ustav Republike Češke i Poslovnik o radu Češkog parlamenta. Članom 53 Ustava propisano je da svaki poslanik ima pravo da Vladi ili bilo kojem od njenih članova postavi pitanje iz sfere njihovih ovlašćenja. Članovi Vlade moraju odgovoriti na pitanje u roku od 30 dana.

Prema članu 110 Poslovnika, svaki poslanik ima pravo da postavi pitanje Vladi ili bilo kojem od njenih članova o temama iz njihove nadležnosti. Poslanik može postaviti pitanje usmeno na plenarnoj sjednici ili u pisanoj formi kabinetu predsjednika.

Procedura vezana za usmena pitanja poslanika definisana je članom 111 Poslovnika. Predviđeno je da poslanici mogu postavljati pitanja svakog četvrtka, u periodu od 14 i 30 do 18 časova. Period od 14 i 30 do 16 časova predviđen je za postavljanje pitanja premijeru. Period od 16 do 18 časova, ukoliko je završeno postavljanje pitanja premijeru, predviđen je za pitanja ostalim članovima Kabineta. Posljednje pitanje može biti postavljeno najkasnije do 17 i 55 časova. Radi postavljanja usmenog pitanja, poslanici se

prijavljaju kod predsjedavajućeg Predstavničkog doma, u pisanoj formi, do 11 časova na dan predviđen za poslanička pitanja. Prilikom prijavljivanja pitanja, poslanici obavještavaju o temi na koju se pitanje odnosi. Ukoliko poslanik želi da postavi više od jednog pitanja, mora odvojiti pitanja namijenjena premijeru od onih koja su namijenjena drugim članovima kabineta, a svako pitanje mora biti numerisano. Redosljed postavljanja pitanja se utvrđuje izvlačenjem prijave, koje se obavlja u 11 i 30 časova na dan kada će pitanja biti postavljena i to na sljedeći način: prvo se utvrđuje redosljed pitanja označenih brojem jedan, potom onih označenih brojem dva, pa tako redom dok se ne iscrpe sve prijave. Poslanici koji nijesu prisutni na plenarnoj sjednici kada je njihov red za izlaganje, mogu da izgube pravo da postave pitanje, čime se njihova prijava poništava. Premijer ili član Vlade odmah odgovaraju na svako postavljeno pitanje. Nakon toga, poslanik može postaviti dodatna pitanja, na koja je predstavnik Vlade dužan odmah da odgovori. Poslanik ima na raspolaganju dva minuta za postavljanje usmenog pitanja, a jedan minut za postavljanje dodatnog pitanja. Odgovor na pitanje ne smije biti duži od pet minuta, dok je za odgovor na dodatno pitanje predviđeno dva minuta. Postoji mogućnost postavljanja dodatnog pitanja u vezi sa posljednjim postavljenim pitanjem, čak i nakon predviđenih vremenskih okvira. Ukoliko osoba kojoj je postavljeno pitanje nije prisutna ili nije u mogućnosti da odgovori na usmeno ili dodatno pitanje, u obavezi je da dostavi pisani odgovor u roku od 30 dana.

Procedura u vezi sa pitanjima u pisanoj formi regulisana je članom 112 Poslovnika. Sva pitanja u pisanoj formi predsjedavajući Predstavničkog doma prosljeđuje premijeru ili relevantnom članu Vlade, na koji su dužni da u roku od 30 dana odgovore u pisanoj formi ili usmeno na sjednici. Ukoliko Vlada ne ispuni svoje obaveze, poslanik o tome obavještava predsjedavajućeg, koji obavještava Predstavnički dom na sljedećoj sjednici. Ukoliko poslanik nije zadovoljan odgovorom na pitanje ima pravo da traži da predsjedavajući uključi to pitanje u dnevni red sjednice. Takav zahtjev treba da bude u pisanoj formi, a predsjedavajući prosljeđuje materijal svim poslanicima i uključuje to pitanje u dnevni red na sljedećoj sjednici, koja se održava četvrtkom, od 9 do 11 časova.

3.1.3 Estonija (*Riigikogu*)

Parlament Estonije je jednodoman i ima 101 poslanika. Pravnu osnovu za poslanička pitanja obezbjeđuje Ustav Republike Estonije i Poslovnik o radu estonskog Parlamenta.

Članom 74 Ustava Republike Estonije propisano je da poslanici imaju pravo da postavljaju pitanja Vladi Republike i njenim članovima, predsjedavajućem Savjeta Centralne banke Estonije, predsjedniku Centralne banke Estonije, generalnom revizoru, pravnom kancelaru i komandantu ili Vrhovnom komandantu odbrambenih snaga.

Poslovnik o radu Riigikogu-a, članom 142, predviđa da se procedura postavljanja poslaničkih pitanja, tokom koje predsjednik i ostali članovi Vlade odgovaraju na usmeno postavljena pitanja poslanika, održava srijedom, od 13 do 14 časova na plenarnoj sjednici Riigikogu-a. Premijer ili ministar koji ga zamjenjuje i ministri koje imenuje premijer, mogu učestvovati na sjednici posvećenoj poslaničkim pitanjima. Premijer, najkasnije do 16 časova u ponedjeljak, obavještava predsjednika Riigikogu-a, koji članovi Vlade će učestvovati. Predsjedavajući do 17 časova istog dana obavještava poslanike o imenima članova Vlade koji će učestvovati. Ukoliko poslanik Riigikogu-a želi da postavi pitanje članu Vlade on je dužan da dostavi pisani zahtjev predsjedniku Riigikogu-a najkasnije do 12 časova na dan sjednice koja prethodi poslaničkim pitanjima. Poslanik Riigikogu-a u zahtjevu naglašava kojem članu Vlade želi da postavi pitanje kao i oblast u nadležnosti Vlade ili oblast javnog života na koje se pitanje odnosi. Poslanik Riigikogu-a može postaviti samo jedno pitanje.

Što se tiče redosljeda postavljanja pitanja, Predsjedništvo Riigikogu-a priprema redosljed pitanja na osnovu zahtjeva dobijenih od poslanika. Prilikom pripreme redosljeda pitanja, Predsjedništvo vodi računa o tome da predstavnici svih političkih partija zastupljenih u Riigikogu dobiju mogućnost da postavljaju pitanja. Predsjedništvo Riigikogu-a objavljuje redosljed postavljanja pitanja najkasnije jedan sat prije početka procedure za postavljanje pitanja. Predsjedavajući predstavlja redosljed na početku sjednice.

Predsjedavajući daje riječ za postavljanje pitanja, u skladu sa utvrđenim redosljedom. Takođe može dozvoliti poslanicima, koji su se prijavili tog trenutka, da podnesu pitanja van unaprijed utvrđenog redosljeda. Predsjedavajući određuje jedan minut za postavljanje pitanja. Pitanje treba da bude kratko i da omogući kratak odgovor. Predsjedavajući daje dva minuta za odgovor na pitanje. Nakon odgovora, predsjedavajući može dozvoliti osobi koja je postavila pitanje da postavi dodatno pitanje. Ako predsjedavajući smatra da je član Vlade dao adekvatan odgovor na pitanje poslanika, on zatvara razmatranje datog pitanja. Član Vlade može odbiti da odgovori, ako se pitanje odnosi na državnu tajnu ili ako bi odgovor na pitanje mogao ugroziti nacionalnu bezbjednost.

Procedura u vezi sa pitanjima u pisanoj formi definisana je članom 147 i 148 Poslovnika. Prema tome, poslanik može podnijeti pitanje u pisanoj formi Vladi ili njenom članu, predsjedavajućem odbora Centralne banke Estonije (Eesti Pank), predsjedniku Centralne banke Estonije, generalnom revizoru, kancelaru pravde ili komandantu i Vrhovnom komandantu odbrambenih snaga, radi dobijanja informacija o pojedinom pitanju iz nadležnosti datog organa ili funkcionera. Pitanje mora biti kratko, a poslanik može priložiti i ostale materijale koji se odnose na pitanje. Pitanje se podnosi u pisanoj formi predsjedniku Riigikogu-a koji ga odmah prosljeđuje osobi kojoj je upućeno. Osoba kojoj je pitanje upućeno odgovara na pitanje u pisanoj formi, u roku od 10 radnih dana od njegovog prosljeđivanja. Osoba kojoj je pitanje upućeno, šalje odgovor u pismenoj formi predsjedniku Riigikogu-a koji saopštava odgovora poslanicima.

3.1.4 Finska (*Eduskunta*)

Parlament Finske je jednodoman i ima 200 poslanika. Pravni osnov za poslanička pitanja pruža Ustav Finske i Poslovnik o radu finskog Parlamenta.

Član 45 Ustava predviđa da svaki poslanik ima pravo da uputi pitanja ministru o poslovima u okviru njegove nadležnosti. Odredbe o pitanjima i odgovorima utvrđene su Poslovnikom o radu Parlamenta. Premijer ili ministar koga premijer odredi mogu predstaviti izjavu (*announcement*) Parlamentu o bilo kome aktuelnom pitanju.

Prema članu 24 Poslovnika, izjave premijera ili ministra određenog od strane premijera u vezi sa aktuelnom temom predstavljaju se Parlamentu van dnevnog reda u vrijeme dogovoreno sa predsjednikom. Predsjednik odlučuje da li da odobri raspravu o izjavi. Predsjednik daje riječ po sopstvenom nahođenju. Predsjednik zaključuje raspravu u vrijeme koje sam odredi.

Članom 25 Poslovnika utvrđeno je da Savjet predsjednika može odlučiti da tokom plenarne sjednice omogući poslanicima da postavljaju kratka usmena pitanja ministrima. Tokom rasprave može se dati riječ bez obzira na odredbe člana 50.⁹ Predsjednik daje riječ poslanicima koji postavljaju pitanja, ostalim poslanicima i ministrima po sopstvenom nahođenju. Predsjednik zatvara raspravu u vrijeme koje on odredi. Savjet predsjednika izdaje detaljnije instrukcije u vezi sa ovim pitanjem.

Članom 27 definisana je procedura postavljanja pitanja u pisanoj formi. Poslanik može da postavi ministru pitanje u pisanoj formi u vezi sa pitanjima unutar njegove nadležnosti. Pitanje, koje mora da ima definisan sadržaj, podnosi se predsjedniku, koji ga nakon toga prosljeđuje Vladi. Pitanje može biti postavljeno i tokom prekida parlamentarne sjednice. Odgovor na pitanje u pisanoj formi dostavlja se u roku od 21 dana od dana kada je pitanje proslijeđeno Vladi. Potvrda sa odgovorima na pitanje u pisanoj formi, koja je dostavljena parlamentu, unosi se u zapisnik sa plenarne sjednice. Prvi potpisnik (*signatory*) pitanja može povući pitanje u pisanoj formi. Iz određenih razloga, parlament može, na prijedlog Savjeta predsjednika, odlučiti da svaki poslanik može da postavi ograničen broj pitanja u pisanoj formi u toku parlamentarnog zasijedanja ili dijela zasijedanja.

---

⁹ Član 50 odnosi se na davanje riječi i predviđa da na plenarnoj sjednici poslanici dobijaju riječ po redosljedu zahtjeva. Članovi 24-26 se primjenjuju na davanje riječi tokom aktuelnih rasprava, poslaničkih pitanja i rasprava koje se otvaraju povodom izjave premijera.

3.1.5 Hrvatska (*Hrvatski sabor*)

Hrvatski sabor je jednodoman i sastoji se od 153 poslanika. Pravni osnov za postavljanje poslaničkih pitanja pruža Ustav i Poslovnik o radu Hrvatskog sabora. Prema članu 86 Ustava poslanici Hrvatskog sabora imaju pravo da postavljaju poslanička pitanja Vladi i pojedinim ministrima.

U skladu sa članom 179 Poslovnika, poslanici imaju pravo da postavljaju pitanja Vladi i pojedinom članu Vlade o ostvarivanju ustavnih prava i dužnosti, a naročito o stanju u pojedinim područjima društvenog života, te o izvršavanju zakona i drugih akata Sabora, odnosno o radu ministarstava i drugih tijela državne uprave, te organizacije koja imaju javna ovlaštenja. Poslanička pitanja mogu se postavljati usmeno i u pisanom obliku, pri čemu je poslanik dužan navesti kome upućuje pitanje.

Procedura vezana za usmena poslanička pitanja definisana je članovima od 180 do 184 Poslovnika. Usmena pitanja Vladi, odnosno pojedinom članu Vlade poslanici mogu postavljati na sjednicama za vrijeme "Aktualnog prijepodneva". "Aktualno prijepodne" održava se na početku svake sjednice Sabora, prije prelaska na prvu tačku dnevnog reda i traje, po pravilu, četiri sata. Redosljed za postavljanje pitanja određuje se prema redosljedu upisa poslanika u knjigu prisustva sjednici. Poslanik može postaviti jedno pitanje. Pitanje mora biti kratko i jasno formulisano i po pravilu takvo da se na njega može odgovoriti odmah i bez pripreme. Ako je poslanik nezadovoljan odgovorom, može zatražiti da mu Vlada, odnosno ministar, dostavi pisani odgovor. Tokom "Aktuelnog prijepodneva" poslanik ne može zatražiti riječ da bi odgovorio na navod ili ispravio netačan navod iznesen u pitanju drugog zastupnika ili koji je u odgovoru na pitanje iznio predsjednik ili član Vlade. Postavljanje pitanja ne može trajati duže od dva minuta. Na pitanja upućena Vladi odgovara predsjednik ili član Vlade. Na pitanja upućena pojedinom ministru, odgovara ministar. Predsjednik Vlade dužan je obezbijediti prisustvo najmanje polovine članova Vlade na sjednici Sabora u terminu određenom za postavljanje poslaničkih pitanja. Član Vlade kome je pitanje upućeno, dužan je odgovoriti na postavljeno pitanje na istoj sjednici na kojoj je pitanje postavljeno ili navesti razloge zbog kojih ne može odgovoriti. Odgovor na postavljeno pitanje, u pravilu, traje dva minuta, a ako je to zbog složenosti pitanja potrebno, odgovor može trajati do četiri minuta. Član Vlade kome je postavljeno pitanje, može odbiti odgovor na postavljeno pitanje, ako se to pitanje ne odnosi na njegov rad ili na poslove iz njegove nadležnosti. Ako je odgovor povjerljive naravi, član Vlade može predložiti da odgovori neposredno poslaniku ili na zatvorenoj sjednici radnog tijela u čijoj je naležnosti to pitanje.

Procedura vezana za poslanička pitanja u pisanoj formi definisana je u Poslovniku, članovima od 185 do 189. Poslanici mogu, posredstvom predsjednika Sabora, postavljati pitanja u pisanoj formi, a nakon dobijenog odgovora i dopunska pitanja. Odgovor u pisanoj formi daje se u roku 30 dana od dana kada je pitanje dostavljeno Vladi, odnosno pojedinom ministru. U istom roku Vlada,

odnosno ministar dužni su da odgovore na usmeno postavljeno pitanje, ako poslanik nije dobio odgovor na sjednici Sabora ili je zatražio odgovor u pisanoj formi. Vlada, odnosno ministar, dostavlja odgovor u pisanoj formi poslaniku, pitanje posredstvom predsjednika Sabora koji upućuje odgovor u pisanoj formi svim poslanicima. Ako Vlada ili član Vlade ne odgovore na pitanje, predsjednik Sabora će obavijestiti poslanike o pitanjima na koja nije odgovoreno u propisanom roku i zahtijevati da se u roku od osam dana dostavi odgovor.

3.1.6 Makedonija (*Собрание на Република Македонија*)

Skupština Republike Makedonije je jednodomna i može imati od 120 do 140 poslanika. Pravni osnov za postavljanje poslaničkih pitanja pružaju Ustav Republike Makedonije i Poslovnik o radu Skupštine. Prema članu 72 Ustava svi poslanici imaju pravo da Vladi i članu Vlade postave poslaničko pitanje.

Član 37 Poslovnika o radu Skupštine Republike Makedonije predviđa da poslanik ima pravo da postavi pitanje predsjedniku Vlade Republike Makedonije, bilo kome članu Vlade i ostalim nosiocima javnih funkcija. Pitanje treba da bude kratko i precizno, a poslanik je dužan da navede kome je pitanje upućeno. Takođe, predviđeno je vođenje evidencije o poslaničkim pitanjima. Pitanja se postavljaju usmeno tokom plenarne sjednice Skupštine, a između dvije sjednice u pisanoj formi, posredstvom predsjednika Parlamenta. Ako je pitanje namijenjeno javnom funkcioneru, koji nije član Vlade, poslanik upućuje pitanje predsjedniku Parlamenta, najmanje 24 časa prije početka sjednice. Posebna sjednica za poslanička pitanja saziva se svakog posljednjeg četvrtka u mjesecu. Sjednici prisustvuju predsjednik i članovi Vlade kao i drugi javni funkcioneri na koje se pitanje odnosi. Poslanik ima pravo da na istoj sjednici postavi najviše tri pitanja. Poslanik ima deset minuta za postavljanje pitanja. Osim toga, ima pravo da se, u roku od tri minuta, izjasni da li je zadovoljan odgovorom.

Prema članu 40 Poslovnika, poslanici u pisanoj formi obavještavaju predsjednika Skupštine o postavljenim poslaničkim pitanjima, 24 časa prije održavanja sjednice. Predsjednik utvrđuje redosljed poslaničkih pitanja, u dogovoru sa koordinatorima političkih partija, na način koji će obezbijediti da poslanici iz različitih političkih partija postavljaju poslanička pitanja. Odgovor na pitanje postavljeno usmenim putem daje se na istoj sjednici. Na pitanja upućena predsjedniku Vlade odgovara predsjednik ili određeni predstavnik Vlade, dok na pitanje upućeno javnom funkcioneru odgovara javni funkcioner. Izuzetak je ako predsjednik, odnosno predstavnik Vlade ili nosilac javne funkcije, nije u mogućnosti da usmeno odgovori iz opravdanih razloga. U tom slučaju, biće u obavezi da odgovori u pisanoj formi u roku od 20 dana. Odgovor u pisanoj formi se dostavlja predsjedniku Skupštine koji ga prosljeđuje osobi

koja je postavila pitanje kao i svim poslanicima. Predsjednik Skupštine na prvoj sljedećoj sjednici obavještava Skupštinu o datim odgovorima.

Član 43 predviđa da poslanik ima pravo na dodatno pitanje, čije postavljanje ne može trajati duže od tri minuta. Ako se odgovor odnosi na pitanje koje se smatra povjerljivim, Vlada, odnosno javni funkcioner, može predložiti da se odgovor da na plenarnoj sjednici Skupštine, bez prisustva javnosti.

3.1.7 Mađarska (*Az Országház*)

Parlament Republike Mađarske, (*Az Országháza*) je jednodoman i sastoji se iz 386 poslanika. Pravnu osnovu za poslanička pitanja pruža Ustav Republike Mađarske i Poslovnik o radu Parlamenta Mađarske. Član 27 Ustava propisuje da svaki poslanik može da uputi pitanje ili interpelaciju Ombudsmanu za građanska prava i Ombudsmanu za prava nacionalnih i etničkih manjina, predsjedniku Državne revizorske kancelarije i predsjedniku Narodne banke Mađarske, Vladi ili članovima Vlade, kao i glavnom tužiocu o pitanjima koja spadaju u sferu njihovih ovlašćenja.

Kako je predviđeno Ustavom i članom 91 Poslovnika, u cilju pribavljanja informacija, poslanici mogu da postave pitanja Ombudsmanu za građanska prava i Ombudsmanu za prava nacionalnih i etničkih manjina, predsjedniku Državne revizorske kancelarije i predsjednik Narodne banke Mađarske, Vladi ili članovima Vlade, kao i glavnom tužiocu, o svim pitanjima koja spadaju u sferu njihove nadležnosti.

Predmet pitanja biće naznačen u vidu naslova i uz napomenu da li osoba koja postavlja pitanje traži usmeni odgovor na zasijedanju parlamenta ili pismeni odgovor van zasijedanja. Onaj kome je pitanje upućeno treba da pruži odgovor osobi koja zahtijeva pismeni odgovor u roku od 15 dana. U pitanju treba da bude naveden primalac, kao i razlog zbog koga je on kompetentan da pruži odgovor. Predsjednik parlamenta treba da odbije pitanja koja nijesu u skladu sa nevedenim. Istovremeno, treba da o tome obavijesti Parlament na sljedećoj sjednici.

Članovi Poslovnika od 115 do 119 odnose se proceduru posvećenu poslaničkim pitanjima. Osoba kojoj je pitanje upućeno dužna je da odgovori na pitanje lično ili izuzetno, posredstvom svog zamjenika. Pitanje se podnosi predsjedniku parlamenta. U dnevnom redu zasijedanja parlamenta, svake nedjelje najmanje 90 minuta predviđeno je za procedure posvećene pitanjima. Pitanja se hronološki stavljaju na dnevni red, redosljedom kojim su podnošena. Odbor Parlamenta je nadležan za predstavljanje pitanja za nezavisne

članove uzimajući u obzir njihov broj. Ukoliko se pitanje tiče rada čitave vlade, premijer će odgovoriti na njega, ako se tiče nekoliko ministara, premijer će imenovati jednog ministra da odgovori. Samo pitanje koje je podneseno do 12 časova na dan koji prethodi danu zasijedanja, može ući u proceduru. Ukoliko poslanik nije prisutan u vrijeme koje je određeno dnevnim redom, a nije unaprijed opravdao svoje odsustvo, pitanje će se smatrati povučenim. Ukoliko je poslanik prethodno opravdao odsustvo, predsjednik parlamenta će odrediti drugi datum za pitanja. Dva minuta su na raspolaganju za postavljanje pitanja i davanje odgovora. Pitanje ne može sadržati neke potpuno nove podatke koji nijesu sadržani u pisanom tekstu. Dozvoljeno je udaljiti se od onog u pisanom tekstu, samo uz pristanak lica kojem je pitanje upućeno. Na sva pitanja se odgovora na zasijedanju parlamenta. Na opravdani zahtjev lica kojem je pitanje upućeno, parlament može odobriti, glasanjem bez diskusije, pisani odgovor u roku od 30 dana. U tom slučaju, zahtjev i odgovor se unose u zapisnik parlamenta. Pisani odgovor se šalje poslaniku koji je podnio pitanje i predsjedniku parlamenta. Predsjednik parlamenta će biti zadužen za dostavljanje pisanog odgovora poslaniku.

Poslovnik predviđa i najmanje 60 minuta nedjeljno u vrijeme naznačeno u dnevnom redu za direktno postavljanje pitanja i davanje odgovora (sat za direktna pitanja i dogovore). Na dan za direktna pitanja i odgovore, najkasnije jedan sat prije sjednice, lider bilo koje grupe poslanika može zatražiti, sa naznakom o kom je pitanju riječ, da njegova grupa postavi pitanje tokom sata predviđenog za direktna pitanja i odgovore. Tokom sata za direktna pitanja i odgovore, prvi krug pitanja namijenjen je opozicionim grupama, dok u narednim krugovima sve grupe pitanja mogu postavljati po istom redosljedu. Lica koja su u skladu sa Ustavom dužna da daju odgovore na poslanička pitanja moraju biti prisutna na sjednicama tokom sata za direktno postavljanje pitanja i davanje odgovora. Ukoliko nije u mogućnosti da odgovori zbog hitne javne dužnosti, lice o tome prethodno obavještava predsjednika parlamenta i imenuje zamjenu. Ukoliko premijer ili ministar ne odgovore lično, poslanik to može zahtijevati. U tom slučaju, osoba kojoj je pitanje upućeno odgovoriće najkasnije tokom trećeg sljedećeg sata predviđenog za direktna pitanja. Predviđena su po dva minuta za postavljanje pitanja i davanje odgovora. Svaka grupa je u mogućnosti da postavi najmanje jedno pitanje i dobije odgovor na njega.

3.1.8 Njemačka (*Bundestag*)

Parlament Njemačke ima dva doma: Bundestag i Bundesrat. Bundestag ima 622 poslanika, a Bundesrat 69. U Osnovnom zakonu Njemačke ne postoji odredba koja se konkretno odnosi na poslanička pitanja, ali član 43 predviđa da Bundestag i njegovi odbori mogu zahtijevati prisustvo bilo kojeg člana Savezne vlade. Članovi Bundesrat-a i Savezne vlade kao i njihovi predstavnici mogu prisustvovati sjednicama Bundestag-a i sastancima odbora. Oni imaju pravo da budu saslušani bilo kada.

Poslovnik o radu članom 105 predviđa da svaki poslanik Bundestaga ima pravo da postavi kratka pitanja članovima Savezne vlade i traži usmeni ili pisani odgovor. Detalji su regulisani smjernicama navedenim u Aneksu 4. pod nazivom „Smjernice za postavljanje pitanja i pismena pitanja“. U smjernicama se navodi da je u okviru svake sedmice zasijedanja predviđeno vrijeme za pitanja u trajanju od 180 minuta. Svaki poslanik Bundestaga ima pravo da u okviru jednog zasijedanja postavi Saveznoj vladi dva pitanja, koja zahtijevaju usmeni odgovor. Pitanja treba da budu koncizna i takva da je moguće dati kratak odgovor. Pitanja ne smiju sadržati subjektivne izjave ili procjene. Svako pitanje može biti podijeljeno na dva potpitanja. U štampanoj formi pitanja treba da budu grupisana u skladu sa nadležnostima ministarstava Savezne vlade. Predsjednik utvrđuje redosljed na osnovu kojeg će ministarstva biti pozvana.

Pitanja koja se postavljaju tiču se tematike za koju je Savezna vlada direktno ili indirektno odgovorna. Na pitanja koja se odnose na tačku dnevnog reda tekuće sedmice zasijedanja, odgovara se u pisanoj formi. Pitanja od očiglednog lokalnog značaja Predsjednik prosljeđuje Saveznoj vladi zahtijevajući odgovor u pisanoj formi.

Onaj koji postavlja pitanje ima pravo da postavi dva dodatna pitanja ukoliko pitanje zahtijeva usmeni odgovor. Predsjednik dozvoljava drugim poslanicima Bundestag-a da postavljaju dodatna pitanja, sve dok ne postoji prijetnja da se poremeti ustaljeni tok vođenja sjednice. Predsjednik odbija svako dodatno pitanje koje nije u direktnoj vezi sa glavnim pitanjem.

Pitanja se podnose u četiri kopije Predsjedniku (Parlamentarnom sekretarijatu). Usmena pitanja se podnose predsjedniku najkasnije do 10 časova, a Saveznoj vladi, najkasnije do 12 časova u petak koji prethodi sedmici zasijedanja. Predsjednik dozvoljava da se tokom sjednice postave pitanja od očiglednog javnog interesa (hitna pitanja), ukoliko su ona dostavljena prethodnog dana do 12 časova.

Predsjednik proziva poslanika koji će postaviti pitanje i saopštava broj pitanja. Hitna pitanja se postavljaju na početku sjednice. Na pitanja se može odgovoriti samo ukoliko je prisutan onaj koji je postavio pitanje. Ukoliko je onaj ko je postavio pitanje odsutan, na pitanje će biti odgovoreno u pisanoj formi, ako je to zahtijevao od predsjednika prije početka sjednice. Ako nadležni savezni ministar ili njegov zamjenik nijesu prisutni, poslanik može zahtijevati da postavi pitanje na početku sjednice kojoj prisustvuju ministar ili njegov zamjenik. Njegovo pravo na postavljanje pitanja ne smije zbog toga biti ograničeno. Na pitanja na koja, zbog nedostatka vremena, nije dobijen odgovor tokom sjednice, odgovara Savezna vlada u pisanoj formi, izuzev ako poslanik do kraja sjednice povuče pitanje. Pisani odgovor biće uključen u aneks zapisnika sa plenarnih rasprava.

Svaki poslanik Bundestag-a ima pravo da podnese najviše četiri pitanja mjesečno Saveznoj vladi koja zahtijevaju odgovor u pisanoj formi. Savezna vlada mora odgovoriti na pitanja u roku od nedjelju dana nakon što savezni kancelar primi pitanja. Ukoliko odgovor nije prosljeđen predsjedniku (parlamentarnom sekretarijatu) u roku od nedjelju dana, poslanik koji je postavio pitanje može da zahtijeva usmeni odgovor na pitanje na prvoj sljedećoj sjednici. U tom slučaju zahtjev se podnosi predsjedniku (parlamentarnom sekretarijatu) najkasnije do 12 časova na dan prije održavanja poslaničkih pitanja. Samo poslanik koji je postavio pitanje u skladu sa tim ima pravo da postavi dodatno pitanje.

3.1.9 Slovenija (*Državni zbor*)

Parlament Republike Slovenije čine dva doma: Državni zbor i Državni savjet (*Državni svet*). Državni zbor ima 90 poslanika, dok Državni savjet ima 40 delegata. Shodno potrebama istraživanja kao izvor informacija uzeli smo Poslovnik o radu donjeg doma, odnosno Državnog zbora. Ustavom Republike Slovenije nije propisano pravo poslanika da postavljaju poslanička pitanja Vladi. Pravnu osnovu za poslanička pitanja pruža Poslovnik o radu Državnog zbora.

Prema članu 240 Poslovnika Državnog zbora, poslanici imaju pravo da postavljaju pitanja Vladi, ministru ili generalnom sekretaru Vlade. Poslanička pitanja mogu biti postavljena usmeno i u pisanoj formi. Moraju biti formulisana kratko, koncizno i jasno.

Član 241 Poslovnika propisuje da se poslanička pitanja postavljaju na sjednici Državnog zbora jednom mjesečno. Za svaku raspravu o poslaničkim pitanjima, Savjet određuje datum i vrijeme početka i trajanja rasprave. Opšte pravilo je da se takve rasprave održavaju u popodnevnom dijelu sjednice. Tokom rasprave o poslaničkim pitanjima, predsjednik Vlade, ministri i generalni sekretar Vlade moraju biti prisutni na sjednici Državnog zbora.

Članovima od 242 do 247 definisana je procedura u vezi sa usmenim pitanjima. Poslanik može postaviti dva usmena pitanja na svakoj sjednici. Poslanik podnosi zahtjev za postavljanje poslaničkog pitanja Predsjedniku Državnog zbora, najkasnije do 12 časova na dan prije početka sjednice, na kojoj će se raspravljati o poslaničkim pitanjima. U slučaju da ne podnese pitanje u predviđenom roku, poslanik to može učiniti najkasnije dva sata prije početka rasprave o poslaničkim pitanjima. Odmah nakon prijema pismenog zahtjeva, predsjednik Državnog zbora šalje pitanje predsjedniku Vlade, ministrima ili generalnom sekretaru Vlade kome je pitanje upućeno. Ako se u pismenom zahtjevu jasno navodi da se poslaničko pitanje odnosi na pitanja od lokalnog značaja, predsjednik Državnog zbora prosljeđuje takvo pitanje Vladi ili ministru, kako bi u tom slučaju pripremio pisani odgovor.

Prilikom određivanja redosljeda poslaničkih pitanja, osoba koja predsjedava sjednicom Državnog zbora obezbjeđuje pravo da poslanicima iz različitih poslaničkih grupa bude data riječ, pri čemu prva četiri pitanja postavljaju opozicioni poslanici i poslanik vladajuće koalicije. Ako je poslanik prijavio dva poslanička pitanja, drugo pitanje postavlja tek nakon što su svi poslanici postavili po jedno poslaničko pitanje. Ako se prva četiri pitanja odnose na formulisanje i sprovođenje politike Vlade, na njih odgovara predsjednik Vlade. Usmena prezentacija poslaničkog pitanja ne može biti duža od tri minuta. Redosljed poslaničkih pitanja utvrđen je na sljedeći način, prvo pitanja postavljaju dva poslanika iz opozicije, a zatim poslanik vladajuće koalicije. Odgovori na poslanička pitanja, koja na istoj sjednici pružaju predsjednik vlade, ministar ili generalni sekretar Vlade, ne mogu biti duži od pet minuta. Ako nijesu u stanju da pruže odgovor na istoj sednici, moraju to usmeno objasniti i poslati pisani odgovor u roku od 30 dana. Ako poslanik nije zadovoljan odgovorom koji je dobio na sjednici, može zahtijevati da se takav odgovor dopuni. Obrazloženje zahtjeva poslanika da se takav odgovor dopuni, ne može biti duže od dva minuta, dok dopunjavanje odgovora od strane predsjednika Vlade, ministara, ili generalnog sekretara Vlade ne može biti duže od tri minuta. Na prijedlog poslanika koji je postavio pitanje, Državni zbor može odlučiti da održi raspravu o odgovoru koji je pružila Vlada, ministar, ili generalni sekretar Vlade. Državni zbor odlučuje o tome, bez rasprave.

Procedura koja se odnosi na pitanja u pisanoj formi definisana je članovima 248 i 249. Poslanici predsjedniku Državnog zbora u pisanoj formi podnese pitanja. Predsjednik Državnog zbora odmah šalje poslaničko pitanje u pisanoj formi Vladi, ministru ili generalnom sekretaru Vlade. Vlada, ministar ili generalni sekretar Vlade odgovaraju na poslaničko pitanje u pisanoj formi u roku od 30 dana od dana prijema. Predsjednik Državnog zbora odmah o odgovoru obavještava poslanika koji je podnio poslaničko pitanje. Ukoliko poslanik nije zadovoljan odgovorom, može zahtijevati da se takav odgovor dopuni. Vlada, ministar ili generalni sekretar Vlade šalje dopunjeni odgovor u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva. Nakon početka mandata nove Vlade, ministra ili generalnog sekretara Vlade, neodgovorena poslanička pitanja upućena ranijoj Vladi, ministru ili generalnom sekretaru Vlade, se odbacuju.

3.1.10 Srbija (*Narodna skupština Republike Srbije*)

Narodna skupština Republike Srbije je jednodomna i sastoji se od 250 poslanika. Ustav Republike Srbije ne definiše pravo poslanika na postavljanje pitanja Vladi, već pravnu osnovu za to pruža Poslovnik o radu Narodne skupštine.

U skladu sa članom 204 Poslovnika, narodni poslanik ima pravo da postavi poslaničko pitanje pojedinom ministru ili Vladi, iz njihove nadležnosti. Poslaničko pitanje mora biti jasno formulisano i upućeno nadležnom ministru ili Vladi. Poslaničko pitanje

postavlja se u pisanom obliku ili usmeno, s tim da izlaganje poslanika koji postavlja pitanja ne može da traje duže od tri minuta. Poslaničko pitanje može se postaviti i između dvije sjednice Narodne skupštine, u pisanom obliku, preko predsjednika Narodne skupštine, koji ga dostavlja nadležnom ministru ili Vladi. Predsjednik Narodne skupštine upozoriće narodnog poslanika ako pitanje nije postavljeno u skladu s odredbama poslovnika, odnosno, ako nije upućeno nadležnom organu.

Poslanička pitanja postavljaju se Vladi, u prisustvu članova Vlade, svakog posljednjeg četvrtka u mjesecu, na sjednici koja je u toku, od 16 do 19 časova, kada se prekida rad po dnevnom redu. Vlada pisanim putem obavještava Narodnu skupštinu o tome koji članovi Vlade ne mogu prisustvovati sjednici Narodne skupštine na kojoj se Vladi postavljaju poslanička pitanja, najkasnije tri dana prije dana određenog za održavanje sjednice. Na usmeno postavljeno poslaničko pitanje, Vlada, odnosno, ministar, odgovara odmah. Ako je za davanje odgovora potrebna određena priprema, oni to moraju odmah obrazložiti, a odgovor narodnom poslaniku dostaviti u pisanom obliku, u roku od osam dana od dana kada je pitanje postavljeno. Pisani odgovor Vlade, odnosno nadležnog ministra, dostavlja se narodnim poslanicima. Ukoliko odgovor na poslaničko pitanje zahtjeva duže vrijeme ili složeniju analizu, rok za davanje odgovora na poslaničko pitanje može se produžiti najviše do 30 dana. Poslije datog odgovora na poslaničko pitanje, narodni poslanik koji je postavio pitanje ima pravo da, u trajanju od najviše tri minuta, komentariše odgovor na svoje pitanje ili da postavi dopunsko pitanje. Po dobijanju odgovora na dopunsko pitanje, narodni poslanik ima pravo da se izjasni o odgovoru, u trajanju od najviše dva minuta. Ako odgovor na poslaničko pitanje sadrži podatke koji predstavljaju tajnu, ministar, odnosno, Vlada, mogu predložiti da se odgovor sasluša bez prisustva javnosti.

Procedura koja se odnosi na poslanička pitanja u vezi s aktuelnom temom definisana je članovima od 209 do 216 Poslovnika. Predsjednik Narodne skupštine, na prijedlog poslaničke grupe, najmanje jedanput u toku mjeseca određuje dan kada će pojedini ministri u Vladi odgovarati na poslanička pitanja u vezi s nekom aktuelnom temom. Prijedlog poslaničke grupe upućuje se predsjedniku Narodne skupštine u pisanom obliku i mora da sadrži precizno navođenje aktuelne teme o kojoj će se postavljati pitanja, ime i prezime nadležnog ministra, odnosno funkciju drugog odgovornog lica koje treba da odgovara na pitanja. Takav prijedlog poslaničke grupe predsjednik Narodne skupštine odmah dostavlja narodnim poslanicima i nadležnom ministru. Poslanička grupa dostavlja prijedlog najkasnije tri dana prije dana određenog za odgovaranje ministra na poslanička pitanja. Ako je podnijeto više prijedloga poslaničkih grupa, predsjednik Narodne skupštine određuje redosljed tema, prema vremenu pristizanja prijedloga. Odgovaranje na poslanička pitanja može trajati najduže 180 minuta, dok se obavlja bez obzira na broj prisutnih narodnih poslanika u sali za sjednice. Ako u predviđenom vremenu nije odgovoreno na sva poslanička pitanja, predsjednik Narodne skupštine može odrediti i drugi dan kada će ministar odgovarati na ta pitanja. Pravo da postavljaju pitanja nadležnom ministru imaju svi narodni poslanici, i to: prvo da prvi postavi pitanje ima predstavnik predlagača, zatim prijavljeni predsjednici, odnosno ovlašćeni predstavnici poslaničkih grupa, počevši od predstavnika brojčano najmanje poslaničke grupe, pa do brojčano najveće poslaničke

grupe i narodni poslanici prema prijavama, a do isteka ukupnog vremena za postavljanje pitanja i davanje odgovora. Narodni poslanici podnose predsjedniku Narodne skupštine prijave za postavljanje pitanja u pisanom obliku, do početka odgovaranja ministra na postavljena pitanja, a usmeno, u toku trajanja odgovaranja. Jedan poslanik može da postavi najviše tri pitanja.

Vrijeme u okviru koga narodni poslanik usmeno postavlja pitanje iznosi najduže tri minuta, dok nadležni ministar ima najviše pet minuta kako bi odgovorio na pitanje. Poslije odgovora nadležnog ministra, narodni poslanik koji je postavio pitanje može da postavi najviše dva potpitanja, u ukupnom trajanju do dva minuta. Nadležni ministar daje odgovor u ukupnom trajanju do pet minuta. U danima kada ministri odgovaraju na poslanička pitanja obezbjeđuje se direktan televizijski prenos.

3.1.11 Evropski parlament (*European Parliament*)

Evropski parlament sastoji se iz 736 poslanika koji su izabrani u 27 država članica Evropske unije. Pravnu osnovu za postavljanje poslaničkih pitanja u Evropskom parlamentu pruža Poslovnik o radu Evropskog parlamenta.

Član 115 Poslovnika o radu Evropskog parlamenta, koji se odnosi na pitanja koja zahtijevaju usmeni odgovor, uz raspravu propisuje da odbor, politička grupa ili najmanje 40 poslanika mogu postaviti pitanja Komisiji ili Savjetu. Takva pitanja podnose se u pisanoj formi predsjedniku koji ih odmah upućuje Konferenciji predsjednika. Konferencija predsjednika odlučuje da li i kojim redoslijedom pitanja treba da budu uvrštena u dnevni red. Pitanja koja se u roku tri mjeseca od njihovog podnošenja ne stave na dnevni red Parlamenta zastarijevaju. Pitanja Komisiji moraju biti upućena najmanje nedjelju dana prije održavanja sjednice na čijem su dnevnom redu, a pitanja Savjetu upućuju se najmanje tri nedjelje prije. Poslovnikom je predviđeno pet minuta za postavljanje pitanja. Predstavnik institucije na koju se odnosi pitanje dužan je da odgovori.

Procedura za postavljanje pitanja Komisiji i Savjetu (*Question Time*) definisana je članom 116 Poslovnika. Procedura se odvija u onom dijelu sjednice koji je odredio Parlament, na prijedlog Konferencije predsjednika. Svaki poslanik ima pravo da postavi jedno pitanje Komisiji i Savjetu. Pitanja se podnose u pisanoj formi Predsjedniku, koji odlučuje o njihovoj prihvatljivosti i redoslijedu na osnovu kojeg će biti postavljena. Onaj ko postavlja pitanje mora odmah biti obaviješten o odluci.

U skladu sa smjernicama Konferencije predsjednika, poseban sat (*Question Hour*) može biti namijenjen za pitanja predsjedniku Evropske komisije, visokom predstavniku za vanjsku politiku i bezbjednost i predsjedniku Eurogrupe (*Eurogroupe*).

Detaljna procedura uređena je smjernicama navedenim u prilogu Poslovnika o radu Evropskog parlamenta. Kada je u pitanju prihvatljivost pitanja, smjernicama je predviđeno da pitanja treba da budu prihvaćena samo ukoliko su:

- koncizna i definisana tako da omogućavaju kratak odgovor;
- spadaju u nadležnost i sferu odgovornosti Komisije i Savjeta i od opšteg su interesa;
- ne zahtijevaju prethodno ekstenzivno istraživanje od strane institucija na koje se odnose;
- jasno formulisana i odnose se na konkretne stvari;
- ne sadrže tvrdnje i mišljenja;
- ne odnose se na lične stvari;
- ne zahtijevaju pripremu dokumenata ili statističkih podataka;
- data su u odgovarajućoj formi.

Nasuprot tome, pitanja ne treba da budu prihvaćena, ukoliko je na dnevnom redu predmet rasprave koja uključuje učešće institucija na koje se pitanja odnose ili ukoliko je identično ili slično pitanje postavljeno i odgovoreno tokom prethodna tri mjeseca. Svaki poslanik ima pravo da postavi dva dopunska pitanja, pri čemu predsjednik odlučuje o prihvatljivosti pitanja i ograničava njihov broj, tako da svaki poslanik koji je postavio pitanje može da dobije odgovor.¹⁰

Prema smjernicama, institucije na koje se pitanja odnose treba da daju sažet i relevantan odgovor. Ako dozvoljava sadržaj pitanja, predsjednik, nakon konsultacija sa onima koji postavljaju pitanja, može da odluči da institucije daju zajednički odgovor. Na pitanje se može odgovoriti samo ako je onaj koji postavlja pitanje prisutan ili je ime zamjenika u pisanoj formi saopštio predsjedniku prije početka procedure postavljanja pitanja. Ako nije prisutan ni onaj koji postavlja pitanje, ni njegov zamjenik, pitanje prestaje da važi. Ukoliko je poslanik postavio pitanje, a u slučaju da ni on, niti njegov zamjenik nijesu prisutni na sjednici, predsjednik će u pisanoj formi podsjetiti poslanika na njegovu ili njenu odgovornost da budu prisutni. Ako predsjednik upozorenje ovog tipa pošalje više od tri puta u roku od 12 mjeseci, dati poslanik gubi pravo na postavljanje pitanja u narednih šest mjeseci. Što se tiče rokova za podnošenje pitanja, smjernice propisuju da pitanja treba da budu podnesena najmanje nedjelju dana prije početka procedure za postavljanje pitanja. Pitanja koja nijesu podnesena u ovom roku mogu biti postavljena tokom procedure za postavljanje pitanja, uz saglasnost institucije na koju se odnosi pitanje. Pitanja koja su proglašena prihvatljivim, dostavljaju se poslanicima i prosljeđuju institucijama.

---

¹⁰ U smjernicama navedenim u prilogu Poslovnika o radu Evropskog parlamenta predviđeno je da predsjednik nije dužan da proglasi prihvatljivim dopunsko pitanje, čak i ako zadovoljava prethodne uslove prihvatljivosti, ukoliko je: 1. vjerovatno da će promijeniti planirani redosljed postavljanja pitanja; 2. glavno pitanje na koje se odnosi već adekvatno pokriveno drugim dopunskim pitanjima ili 3. nema direktan uticaj na glavno pitanje.

Poslovnik članom 117 utvrđuje proceduru vezanu za pitanja koja zahtijevaju odgovor u pisanoj formi. Svaki poslanik može da postavi pitanja koja zahtijevaju odgovor u pisanoj formi predsjedniku Evropskog savjeta, Komisije ili visokom predstavniku za vanjsku politiku i bezbjednost u skladu sa smjernicama navedenim u prilogu Poslovnika. Pitanja se podnose u pisanoj formi predsjedniku koji ih prosljeđuje institucijama. Ukoliko na pitanje nije odgovoreno u predviđenom roku, na zahtjev onog koji ga je postavio, stavlja se na dnevni red naredne sjednice nadležnog odbora. Na pitanja koja zahtijevaju hitan odgovor, ali ne detaljno istraživanje (prioritetna pitanja), odgovara se u roku od tri nedjelje od dostavljanja pitanja. Svaki poslanik ima pravo da mjesečno postavi jedno pripritetno pitanje. Na ostala pitanja (koja nijesu prioritetna) odgovara se u roku od šest nedjelja od dostavljanja pitanja. Pitanja i odgovori objavljuju se u Službenom listu Evropske unije. Detaljna procedura koja se odnosi na pitanja koja zahtijevaju odgovor u pisanoj formi, uređena je smjernicama navedenim u prilogu Poslovnika. U skladu sa tim, potrebno je da pitanja sadrže tačno ime primaoca, da spadaju u nadležnost primaoca, da su od opšteg interesa, da budu koncizna, kao i da ne sadrže uvredljiv jezik.

Prema članu 118 Poslovnika, poslanici mogu Evropskoj centralnoj banci postaviti pitanja koja zahtijevaju odgovor u pisanoj formi.

4 Izvori

1. European Parliament, Office for Promotion of Parliamentary Democracy, 2010, *Parliamentary Rules of Procedure – An Overview*
2. OECD, *OECD Report on Parliamentary Procedures and Relations*, PUMA/LEG (2000)/2/REV1
3. *The Constitution of the Republic of Estonia*, 3. jul 1992. godine (izmjene i dopune: 2004, 2005. i 2007. godine) <http://www.legaltext.ee/text/en/X0000K1.htm> [pristupljeno: 08. 06. 2011]
4. *Rules of Procedure and Internal Rules Act of Parliament of Estonia*, 17. mart 2003. godine (izmjene i dopune: 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009. i 2010. godine) http://www.riigikogu.ee/?rep_id=799356 [pristupljeno: 08. 06. 2011]
5. *The Constitution of Finland (731/1999)* http://www.om.fi/uploads/54begu60narbnv_1.pdf [pristupljeno: 08.06.2011]
6. *Rules of Procedure of the Parliament of Finland (40/2000)*; <http://web.eduskunta.fi/dman/Document.phx?documentId=ti13611102246645&cmd=download> [pristupljeno: 08. 06. 2011]
7. *Rules of Procedure of the National Assembly, France*; <http://www.assemblee-nationale.fr/english/8ac.asp> [pristupljeno: 08. 06. 2011]
8. *The Riksdag Act*, as amended on 1 August 2010/1 July 2011; http://www.riksdagen.se/templates/R_Page_6429.aspx [pristupljeno: 08. 06. 2011]
9. Norveška, Rules of Procedure, <http://www.stortinget.no/Global/pdf/Diverse/StortingetsForretENGELSK.pdf> [pristupljeno: 08. 06. 2011]
10. Poslovník *Hrvatskog sabora* (NN. 6/2002) <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=1892> [pristupljeno: 09. 06. 2011]
11. *Ustav Republike Hrvatske* (NN. 85/10) <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=1842> [pristupljeno: 09. 06. 2011]
12. *Rules of Procedure of the German Bundestag*, 2. jul 1980. godine (izmjena i dopuna: 2008. godine) <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80060000.pdf> [pristupljeno: 09.06.2011]

13. *Basic Law for the Federal Republic of Germany*, 23. maj 1949. godine <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf> [pristupljeno: 09.06.2011]
14. *Poslovnik Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine*, 26 januar 2006 (izmjene i dopune: 18. maja 2006, 18. septembra 2006, novembar 2007, novembar 2009) http://www.parlament.ba/files/user/docs/vazniji_propisi/Posl%20PD%20sa%20izmjenama%20i%20dopunama%20B.pdf [pristupljeno: 08.06. 2011]
15. *Ustav Bosne i Hercegovine*, 1995 http://www.ccbh.ba/public/down/USTAV_BOSNE_I_HERCEGOVINE_bos.pdf [pristupljeno: 09.06.2011]
16. *Rules of Procedure of the National Assembly*, the Republic of Slovenia, 15 Jul 2002 (izmjene i dopune: 20 Maj 2004, 10 Jul 2007), <http://www.dz-rs.si/index.php?id=271&docid=34&showdoc=1> [pristupljeno: 08. 06. 2011]
17. *Constitution of the Republic of Slovenia*, 25 jun 1991 (izmjene i dopune: jul 1997, jul 2000, februar 2003, jun 2004, Jun 2006) <http://www.dz-rs.si/index.php?id=351&docid=25&showdoc=1> [pristupljeno: 09.06.2011]
18. *Resolution 46/1994 (ix.30.) Ogy on the Standing Orders of the Parliament of the Republic of Hungary*, http://www.parlament.hu/parl_en.htm [pristupljeno: 08.06.2011]
19. *The Constitution of the Republic of Hungary (Act XX of 1949)* <http://net.jogtar.hu/jr/gen/getdoc.cgi?docid=94900020.tv&dbnum=62> [pristupljeno: 09.06.2011]
20. *Rules of Procedure of the European Parliament* <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20110323+TOC+DOC+XML+V0//EN&language=EN> [pristupljeno: 08. 06. 2011]
21. *Ustav Republike Srbije*, 2006, http://www.parlament.gov.rs/content/lat/akta/ustav/ustav_ceo.asp [pristupljeno: 09.06.2011]
22. *Poslovnik Narodne skupštine Republike Srbije, jul 2010* http://www.parlament.gov.rs/content/lat/akta/poslovnik/poslovnik_ceo.asp [pristupljeno: 09.06.2011]

23. *Act no. 1/1993 coll., Constitution of the Czech Republic*, <http://www.psp.cz/cgi-bin/eng/docs/laws/1993/1.html> [pristupljeno: 7.6. 2011]
24. *Act no. 90/1995 coll., on the Rules of Procedures of the Chamber of Deputies*, http://www.psp.cz/cgi-bin/eng/docs/laws/1995/90.html#s6_3 [pristupljeno: 7.6. 2011]
25. *Constitution of Republic of Macedonia* <http://www.sobranie.mk/en/default-en.asp?ItemID=9F7452BF44EE814B8DB897C1858B71FF> [pristupljeno: 7.6. 2011]
26. *Rules of procedure of the Assembly of the Republic of Macedonia* <http://www.sobranie.mk/en/default-en.asp?ItemID=B1E2A59E1D94354F9C6B17D64F77079C> [pristupljeno: 7.6. 2011]